

Kipras Bielinis: visuomeninės-politinės veiklos iki Steigiamojo Seimo bruožai

IVADAS

Praėjusiais 2013 m. suėjo 130 metų nuo to laiko, kai gimė Kipras Bielinis (1883 09 26–1965 12 07) – vienas iš žymiausių 1905 m. tautinės revoliucijos Lietuvoje veikėjų, Steigiamojo Seimo, II ir III Seimų narys, vienas iš pagrindinių Steigiamojo ir II Seimo oratorių, vienas iš dviejų (šalia Stepono Kairio) pagrindinių Lietuvos socialdemokratų partijos (LSDP) tarpukariu ir socialdemokratinės emigracijos išėivijoje po Antrojo pasaulinio karo lyderių.

Nors lietuvių išėivijos spaudoje emigracijoje, taip pat ir Lietuvoje po nepriklausomybės atkūrimo K. Bielinio gyvenimas ir veikla buvo susilaukę ne vieno nedidelio laikraštinio pobūdžio bendražygių (emigracijoje) arba giminaičių (Lietuvoje) parašytų dažniausiai proginių straipsnių¹, tačiau tenka konstatuoti, kad šis vienas iš ryškiausių XX a. pirmosios pusės lietuvių demokratinės kairiosios pakraipos politikų iki šiol nėra susilaukęs ne tik pakankamo, bet praktiškai beveik jokio istorikų dėmesio. Kol kas, ko gero, išsamiausiai istorikų žvilgsniais į K. Bielinio gyvenimą, jo politinę veiklą galima laikyti šio straipsnio autoriaus parašytas jo biogramas į Steigiamojo Seimo ir I, II, III ir IV tarpukario Lietuvos Respublikos Seimų narių biografinius žinytus² ir įvairių laikotarpių socialdemokratams Lietuvos Respublikos Seimų nariams skirtą biogramų žinyną³.

Itin glaustai K. Bielinio gyvenimas ir įvairialypė visuomeninė ir politinė veikla pristatyta enciklopediniuose jam skirtuose straipsniuose, kuriuose iš esmės tik paminima, bet nė kiek nedetalizuojama K. Bielinio parlamentinė veikla⁴. Pastaroji enciklopediškai koncentruotai ir apibendrintai (tokia biogramų žanro specifika) yra apibūdinta tik ką tik minėtuose leidiniuose pateiktose K. Bielinio biogramose.

Be abejo, į atskirus K. Bielinio visuomeninės-politinės veiklos aspektus dėmesys, dažniausiai itin fragmentiškai ir epizodiškai, yra atkreiptas ne viename tekste – tiek kitų autorių straipsniuose ar studijose, iš kurių labiausiai pažymėtina būtų Juozo Vilčinsko knyga, skirta Lietuvos socialdemokratijos istorijai⁵, tiek ir kituose šio straipsnio autoriaus straipsniuose⁶.

Tačiau, nepaisant to, kaip jau minėjome, galime drąsiai teigti, kad tikrai atskiros monografijos verta K. Bielinio biografija kol kas nėra susilaukusi deramo istorikų dėmesio.

Šio dėmesio stoka, arba, kitaip sakant, historiografinė K. Bielinio politinės veiklos tyrinėjimo būklė, ir savotiškas proginis motyvas – 2013 m. rugsėjo 26 d. suėjo 130 metų nuo jo gimimo – ir paskatino šio straipsnio autorių specialiai pažvelgti į K. Bielinio visuomeninę-politinę veiklą. Kadangi jos mastai buvo nemaži, o straipsnio apimtis ribota, šiame straipsnyje pažvelgsime į pirmąjį K. Bielinio visuomeninės-politinės veiklos etapą, į jo gyvenimą ir veiklą iki jo išrinkimo į Steigiamąjį Seimą, t. y. į ikiparlamentinės K. Bielinio veiklos laikotarpį.

Nors, kaip minėjome, išsamesnio istorikų dėmesio nėra susilaukęs nė vienas K. Bielinio gyvenimo ir politinės veiklos etapas, tačiau reikia pažymėti, kad knygų, kuriose kalbama, ir gana plačiai, apie jo gyvenimą ir veiklą iki jo darbo Stei-

giamajame Seime pradžios, t. y. šiame straipsnyje aptariamam laikotarpiui, yra išleista. Tos knygos – tai paties K. Bielinio atsiminimai, kuriuose ne tik pateikiami jo prisiminimai apie savo paties gyvenimą ir veiklą, bet ir pateikiami išsamūs, gana dažnai ir į istoriko rašytų tekstų pobūdį pretenduojantys jo gyvento istorinio laikotarpio socialinio, ekonominio, kultūrinio ir politinio gyvenimo apibūdinimai. Nors rašant šį straipsnį buvo remiamasi ir kitokiais istoriniais šaltiniais, tačiau būtent paties K. Bielinio atsiminimai buvo pagrindinis istorinis šaltinis apibūdinant jo gyvenimą ir veiklą straipsnyje aptariamam laikotarpiui.

Pastebėtina, kad savo atsiminimus K. Bielinis pradėjo skelbti „Socialdemokrato“ laikraštyje 1927 m.⁷, 1927 ir 1928 m. išleido knygelės, pavadinimu „Dėl mūsų ateities“, I ir II dalis⁸. Atsiminimų fragmentai apie 1905 m. buvo publikuoti ir 1930–1931 m. „Kultūros“ žurnalo numeriuose⁹, po to 1931 m. išleisti atskira knygute, pavadinta „1905 metai“¹⁰. Po Antrojo pasaulinio karo būdamas emigracijoje K. Bielinis išleido du atsiminimų tomas: 1958 m. Niujorke išleido „Dienojant. Spaudos draudimo laikų atsiminimai“¹¹, o 1959 m., taip pat Niujorke, išleido „Penktieji metai. Revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai“¹². Trečias K. Bielinio atsiminimų tomas pavadinimu „Gana to jungo“ buvo išleistas jau po jo mirties 1971 m., vėlgi Niujorke¹³. Visus šiuos tris tomas išleido Amerikos lietuvių socialdemokratų sąjungos (ALSDS) literatūros fondas, kuris buvo įkurtas paties K. Bielinio pastangomis¹⁴. Kaip jau minėjome, visose šiose atsiminimų knygose jų autoriaus atsiminimai yra persipynę su prisimenamo meto politinius ir socialinius istorinius reiškinius apibūdinančiais labai plačiais istoriniais ekskursais, neretai galinčiais pretenduoti ir į istoriko tekstus. Pirmasis po Antrojo pasaulinio karo K. Bielinio išleistų atsiminimų tomas apima laikotarpį iki 1903 m. Antrajame kalbama apie laikotarpį nuo 1903 m. iki 1907 m. pabaigos. Trečiasis K. Bielinio tomas apėmė laikotarpį nuo 1917 m. iki 1919 m. pabaigos – 1920 m. pradžios. Taigi šiuose atsiminimuose nėra aprašytas laikotarpis nuo 1907 m. pabaigos iki 1917 metų.

Tačiau, kaip neseniai paaiškėjo, K. Bielinis apie 1941 m. buvo parašęs ir pastarąjį laikotarpį apimančius savo atsiminimus pavadinimu „Katonga ir trėmimas“, kuriuos išleisti Lietuvoje dėl Antrojo pasaulinio karo ir pokario metų įvykių nebuvo galimybių ir kurių rankraštis po K. Bielinio pasitraukimo į Vakarų liko Lietuvoje. Šį rankraštį išsaugojo Marija Kauneckienė, 2012 m. jis buvo išleistas K. Bielinio sūnėno Jurgio Algirdo Bielinio pastangomis¹⁵. Pastebėtina, kad save „trečios kartos socialdemokratu menšėviku“ laikančio¹⁶ šiuo metu Lietuvos socialdemokratų sąjungai (LSDS) priklausančio ir jos Tarybos nariu esančio J.A. Bielinio pastangomis 1992 m. buvo fotografuotinu būdu naujai išleistas pirmasis emigracijoje parašytų K. Bielinio atsiminimų tomas¹⁷.

Tad tokias savo atsiminimų knygas yra išleidęs K. Bielinis, kurios, kaip minėjome, yra vienas iš pačių pagrindinių šaltinių apibūdinant jo gyvenimą ir veiklą iki 1920 metų.

GARSIOJO KNYGNEŠIO JURGIO BIELINIO SŪNUS

Taigi K. Bielinis gimė 1883 rugsėjo 26 d. Biržų apskrities Radviliškio valsčiaus Purviškių kaime ūkininko ir garsaus knygnešio, dažnai „žymiausiu lietuvių knygnešiu“, „žymiausiu spaudos draudimo galdynės knygnešiu“, lietuvių „knygnešių karaliumi“, „knygnešių patriarchu“, „knygų karaliumi“ vadintamo Jurgio Bielinio (1846–1918)¹⁸ šeimoje¹⁹. K. Bielinio tėvo reikšmingumas lietuvių tautinio atgimimo ir nacionalinio išsivadavimo procesuose suteikia tam tikrų argumentų rašant apie šio straipsnio herojų šiek tiek apibūdinti visuomeninę jo tėvo J. Bielinio veiklą.

Taigi J. Bielinis (kitos pavardės – Jakulis, Bieliakas), 1885 m. kartu su kitais įkūręs garsiąją Garšvių draugiją, taip pat palaikęs ryšius su „Atgajos“ draugija, kurį laiką buvęs vyskupo M. Valančiaus talkininku, nuo 1890 m. tapęs knygnešiu „profesionalu“, keletą dešimtmečių platinęs draudžiamą lietuvių spaudą, buvo sukūręs platų lietuvių spaudos nelegalaus platinimo tinklą, aptarnavęs daugiausiai vidurio ir rytų Lietuvą ir Latvijos lietuvius. Reikšdamasis ne tik kaip knygnešys, jis bendradarbiavo „Aušroje“, „Varpe“, „Ūkininke“, „Tėvynės sarge“, „Vienybėje lietuvininkų“, „Lietuvos ūkininke“, „Vilniaus žiniose“, išleido tris valstiečiams skirto neperiodinio laikraščio „Baltasis erelis“ numerius (1897, 1911, 1912 m.).

Taip pat J. Bielinis papildė ir 1893 m. išleido S. Daukanto „Pasakojimą apie veikalus lietuvių tautos senovėje“ ir pats parašė knygeles „Istoriški pritikimai iš ūkininkų gyvenimo Lietuvoje“ (1899), „1900. Knyga, paaukota atminimui sukaktuvių devynioliktojo amžiaus“ (1900) ir dar keletą kitų knygelių. J. Bielinis kritikavo ir smerkė carizmo politiką, buvo caro valdžios persekiojamas, negalėjo gyventi savo namuose, buvo penkis kartus įkliuvęs policijai, tačiau vis sugebėdavo pabėgti. Jis reikalavo atimti žemę iš tų dvarininkų, kurie prieš baudžios panaikinimą sąmoningai paleido valstiečius į laisvę be žemės.

J. Bielinis tikėjo visų lietuvių vienybės galimumu ir, anot M. Biržiškos, „visą savo amžių svajojęs apie maskolių išvijimą iš Lietuvos“²⁰, pasak tarpukario kauniškės „Lietuviškosios enciklopedijos“, buvo „Lietuvos nepriklausomybės pranašas“, nuykęs į Paryžių, ten, pagal minėtąją enciklopediją, „griežtai pareikalavo pripažinti Lietuvai nepriklausomybę“²¹. M. Biržiškos žodžiais tariant, „išmokslintų lenkų politikų susirinkime“ „aiškiai pasisakė prieš Lietuvos reikalų sujungimą su Lenkija“, dėl ko buvo pašalintas iš minėtų lenkų „kongreso“²². J. Bielinis tikėjo, kad diplomatinio būdu galima sukurti nepriklausomą, valstietiško karaliaus valdomą Lietuvos valstybę, taigi, pasak kai kurių apie jį rašiusių autorių, „skleidė naivaus monarchizmo idėjas“²³.

Matyt, tikrai galime teigti, kad tiek knygnešiška tėvo veikla Garšvių knygnešių organizacijoje²⁴, tiek pokalbiai su tėvu visuomeninių klausimų temomis²⁵, tiek apskritai tėvo visuomeninė veikla turėjo tam tikrą įtaką Kipro Bielinio gyvenimui, jo tapimui aktyviu visuomenės ir politikos veikėju.

ĮSITRAUKIMAS Į SOCIALDEMOKRATINĘ VEIKLĄ, AKTYVUS DALYVAVIMAS 1905 M. TAUTINĖJE REVOLIUCIJOJE

Iš pradžių privačiai mokėsis pas „daraktorių“ Adomą Laduką Naumiesčio valsčiaus Garšvių kaime ir pas kitus „daraktorius“, vėliau K. Bielinis „ėjo mokslus“ Jelgavos (Mintaujos) realinėje mokykloje ir Rygos gimnazijoje²⁶. Mokydamasis Rygoje K. Bielinis dalyvavo slaptos lietuvių moksleivių kuopelės veikloje, taip pat iš įvairių tautybių asmenų sudarytos kuopelės, jo paties atsiminimuose vadinamos „Internacionalu“, veikloje²⁷. Po susitikimų su į Rygą trumpam atvažiavusiais LSDP

Kipras Bielinis Šiaulių partizanų štabe. 1918. VEPS

veikėjais J. Biliūnu, A. Janulaičiu ir K. Venclauskiu²⁸ įsitraukė į pagrindinės socialdemokratinės literatūros platinimą, užmezgė kontaktus su latvių socialdemokratais, taigi įsitraukė į socialdemokratinę veiklą apskritai, įstojo į 1902 m. susidariusią LSDP kuopelę Rygoje, dalyvavo lietuvių socialdemokratų darbininkų organizavimo veikloje Rygoje, bendradarbiavo užsienyje leidžiamame LSDP laikraštyje „Darbininkų balsas“²⁹. Už priklausymą slaptiems būreliams buvo pašalintas iš gimnazijos³⁰. Taip jau susiklostė, kad vienas aktyviausių Steigiamojo ir II Seimo narys, žymus politikas ir publicistas, keletą knygų ir daugelio kitokių tekstų autorius nebuvo baigęs vidurinės mokyklos.

Vis labiau įsitraukdamas į socialdemokratinę veiklą, K. Bielinis 1903 m. atstovavo LSDP Rygos organizacijai Vilniuje vykusioje partijos konferencijoje³¹. Čia K. Bielinis, anot jo atsiminimų, gavo partinį slapyvardį Kunigas, kurį jam davė žinomas to meto LSDP veikėjas, anksčiau buvęs vienu žymiausių varpininkų veikėju, Stasys Matulaitis³². Paminėtina, kad savo socialdemokratinėje veikloje K. Bielinis turėjo ir daugiau slapyvardžių. Anot jo atsiminimų, „partijoje jis buvo Kunigu, Žemaičiuose – Sermėgiumi, Rygoje – Jonu“³³. Ilgainiui K. Bielinis turės kur kas daugiau slapyvardžių – mat to meto nelegaliame partiniame darbe slapyvardžiai buvo būtino apsaugojimo priemonė. Pasak paties K. Bielinio atsiminimų, „po 1905 m. partinių slapyvardžių gausybė taip supainiojo policiją“, kad ji apie jį „nieko pasakyti negalėjo“³⁴.

1904 m. K. Bielinis dalyvavo lietuvių socialdemokratinio jaunimo suvažiavime, vykusiam Žemaitijoje, Tryškių valsčiuje, Kairiškiuose³⁵. Po šios konferencijos K. Bielinis buvo LSDP CK „partiniais reikalais“ komanduotas į Suvalkiją³⁶. Taip K. Bielinis buvo įtrauktas (įsitraukė) į netrukus prasidėsiančią aktyvią nelegalią socialdemokratinę politinę veiklą Lietuvoje ir tapo „partijos ir jos raštų gabenimo organizatoriumi“³⁷.

1905 m. revoliucija K. Bielinį užklupo Rygoje. Tačiau jau tų metų vasarį jis buvo aktyvaus LSDP veikėjo Panevėžio krašte Prano Mažylio pakviestas į Panevėžį, kur dalyvavo garsiojoje 1905 m. vasario 27 d. senu stiliumi (s. st.), arba kovo 10 d. nauju stiliumi (n. st.), Kupiškėje (Kupiškio sotyje, tuo metu vadintoje Slaveniškių stotimi) įvykusioje LSDP politinėje akcijoje – pirmajame Lietuvoje viešame politiniame mitinge prieš caro valdžią³⁸. Šiame mitinge K. Bielinis (Kunigas) pasakė viešą kalbą, kupiškėnų pavadintą pamokslu, prieš caro valdžią³⁹, „tuo būdu pradėdamas LSDP „pamokslų“ ir viešosios kovos su rusų valdžia gadyne“⁴⁰.

K. Bieliniai tai buvo tik pirmas išstojimas šiame naujame jo politinės veiklos amplua. 1905 m. balandžio 18 d. (n. st.) jis sakė „pamokslą“ Skapiškyje, o balandžio 23 d. (n. st.) Kurkliuose. Čia po mitingo jis buvo žandarų suimtas ir sumuštas, tačiau netrukus LSDP Anykščių organizacijos narių pastangomis buvo išvaduotas⁴¹.

1905 m. rudenio panašūs vieši mitingai pradėti socialdemokratų organizuoti ir Žemaitijoje – jų būta Žarėnuose, Tveruose, Varniuose, Pavandenėje, Luokėje, Kuršėnuose, Papilėje, Kruopiuose ir kitose vietose, kur, anot S. Kairio atsiminimų, „vyriausias ir vienintelis „pamokslininkas“ buvo Kipras Bielinis, nors sakęs pamokslus ir ne žemaičių kalba, tačiau greitai Žemaičiuose laimėjęs platų garsą ir „kunigo“ vardą“⁴².

Apskritai K. Bielinis 1905 m. revoliucijos metu tapo pagrindiniu socialdemokratų viešų kalbų sakytoju LSDP organizuotose mitinguose ir demonstracijose ir iš viso pasakė per 30 tokių „pamokslų“⁴³. Kaip žinoma, 1905 m. revoliucijos metu lietuvių socialdemokratai įvairiose Lietuvos vietose suorganizavo daugiau nei 40 mitingų ir demonstracijų Užnemunėje, Aukštaitijoje ir Žemaitijoje, vasarą tam tikslui buvo panaudodami religines šventes, atlaidus, į kuriuos suplaukdavo minios valstiečių⁴⁴.

Aktyvi K. Bielinio revoliucinė veikla neliko nepastebėta atitinkamų caro valdžios institucijų. Policija ir žandarmerija prieš jį užvedė apie 20 bylų⁴⁵, tačiau nei 1905 m., nei 1906 m. suimti K. Bielinio nepavyko.

1905 m. tautinės revoliucijos Lietuvoje metu K. Bielinio veikla pasireiškė ne tik „pamokslų“ prieš caro valdžią sakymu. K. Bielinis aktyviai dalyvavo LSDP kuopelių organizavimo darbe, socialdemokratinės literatūros transportavimo ir platinimo procese⁴⁶.

1906 m. pirmoje pusėje apie „penketą mėnesių, su gana dažnomis išvykomis, iki paaiškėjo politinė padėtis apskritai“ ir Lietuvoje, K. Bieliniai „teko prisiglausti Vilniuje“⁴⁷. Tuo metu jis, be organizacinio partinio darbo, dar bendradarbiavo legalaus socialdemokratų laikraščio „Naujoji gadynė“ leidime⁴⁸. 1905–1906 m. K. Bielinis dar iš rusų kalbos išvertė ir išleido porą brošiūrų („Kaip Sicilijos valstiečiai už laisvę kovojo“ (1905 m.) ir J. Pymenovo „Nuolatinė karumenė ir milicija“ (1906 m.))⁴⁹.

Atslūgstant revoliucinių įvykių bangai, sugrįžo į Rygą, kur veikė vietinėje apie 500 lietuvių darbininkų vienijusioje lietuvių socialdemokratų organizacijoje⁵⁰, 1907 m. įsiliejusioje į Latvijos socialdemokratų darbininkų partiją (LaSDDP)⁵¹. Tuo pat metu bendradarbiavo, anot kai kurių istorinių šaltinių, naudodamas per 40 slapyvardžių, legalioje Vilniaus kairiojoje spaudoje: ne tik socialdemokratų „Skarde“, „Žarijoje“, „Echo“, bet ir „Vilniaus žiniose“, kartais ir „Lietuvos ūkininke“⁵².

Apibendrinami K. Bielinio politinę veiklą iki kito skyrelio pradžioje paminėto jo suėmimo 1907 m. galime tik pritarti jau iš dalies išsakytiems vertinimams, kad jis buvo viena ryškiausių tautinės revoliucijos Lietuvoje 1905–1906 m. asmenybių.

KALĖJIMAS, PABĖGIMAS IŠ TREMTIES, POLITINĖ VEIKLA RUSIJOJE IR LIETUVOJE

1907 m. lapkričio 5 d. K. Bielinis kartu su kitais 15 LaSDDP Rygos komiteto narių buvo suimtas⁵³. Po vienerių metų kalnimo jis buvo nuteistas 4-riems metams sunkių darbų kalėjimu⁵⁴. Tad, pridėjus kalnimo metus iki teismo sprendimo, K. Bielinis iš viso buvo kalintas penkerius metus: nuo 1907 m. iki 1912 metų.⁵⁵ Pasibaigus kalnimo laikui, 1912 m. K. Bielinis buvo ištremtas į Sibirą, į Irkutsko gubernijos Manzurkos valsčių, iš kur 1913 m. pabėgo ir Jankevičiaus pavarde gyveno ir dirbo Choro vietovėje netoli (80 km) Chabarovsko esančio „Brolių Sinkevičių prekybos namų“ medžio apdirbimo įmonės kontoroje⁵⁶.

Po 1917 m. vasario revoliucijos vienas pirmųjų Rusijos laikinosios revoliucinės vyriausybės aktų buvo amnestijos politiniams kaliniams paskelbimas 1917 m. kovo 10 d., tai, anot K. Bielinio, „caro režimo priešams, nusmerktiems į katorgas, trėmimus, emigravusiems į užsienį ar pačioje Rusijoje svetimais vardais besislapstantiems atskleidė duris į laisvę“⁵⁷. Taigi „duryš į laisvę“ atsidarė ir K. Bieliniai, kuris dėl darbo reikalų iš Choro išvyko tik 1917 m. gegužės 18 d.⁵⁸

1917 m. vasarą atvykęs į Petrogradą, K. Bielinis užmezgė ryšius su LSDP Petrogrado organizacija ir šios organizacijos pavedimu lankė lietuvių pabėgėlių kolonijas Vitebske, Mogiliove, Minske, Jekaterinoslave, Juzovkoje, Tuloje, Charkove siekdamas sukurti šiose kolonijose LSDP organizacijas⁵⁹.

Juzovkos LSDP kuopelei nusprendus, K. Bielinis, kaip jos atstovas, 1917 m. rugpjūčio 12–14 d. (s. st.), arba 25–27 d. (n. st.), dalyvavo lietuvių socialdemokratų organizacijų Rusijoje atstovų konferencijoje, mėginusioje įsteigti „LSDP Rusijoje veikiančių grupių suvienytąją organizaciją“⁶⁰. Po šios konferencijos K. Bielinis liko Maskvoje, dirbo Maskvos miesto ir apylinkių vartotųjų sąjungoje⁶¹. Priklausė Maskvoje 1917 m. susikūrusiai, prie RSDDP [b] prisidėjusiai, tačiau savo vardą LSDP išsaugojusiai Maskvos lietuvių socialdemokratų organizacijai.

1918 m. pradžioje K. Bielinis kurį laiką dirbo Lietuvos reikalų komisariato (LRK) Maskvos srities komitete, kurio pirmininkas buvo J. Smolskis⁶². Anot S. Matulaičio atsiminimų, šis LRK Maskvos komitetas „beveik išimtinai užsiėmė išvežtų iš Lietuvos į Rusiją fabrikų, dirbtuvių, mašinų, bibliotekų, archyvų, valdžios įstaigų ir kitokio turto surašinėjimu, kad atėjus laikui atgal Lietuvai visi turiai gražinti“⁶³. Iš darbo šiame komisariatas K. Bielinis pasitraukė po to, kai komisariatas buvo sujungtas su iš Petrogrado persikėlusiu centriniu V. Kapsuko vadovaujamu Lietuvos reikalų komisariatu prie bolševikų Liaudies komisarų tarybos tautybių reikalų komisariato, kuris, šalia kitko, buvo mėginamas įtraukti ir į bolševikų vykdomo teroro sankcionavimą⁶⁴.

Pasitraukęs iš LRK K. Bielinis 1918 vasaros pradžioje grįžo į Lietuvą, kur įsitraukė į LSDP veiklą. 1918 m. lapkričio 10–17 d. jis dalyvavo Vilniuje vykusioje LSDP konferencijoje⁶⁵. Šioje konferencijoje buvo svarstomas „einamasis momentas“, Lietuvos centrinės valdžios ir savivaldybių sudarymo klausimai⁶⁶. Būtent į pastarąjį savivaldybių organizavimo darbą apsigyvenęs Šiauliuose 1918 m. lapkritį įsitraukė K. Bielinis – jis dalyvavo organizuojant savivaldybes Šiaulių apskrityje ir dirbo Šiaulių savivaldybėje⁶⁷.

1919 m. pradžioje Šiauliuose Raudonajai armijai padedant, įsitvirtinus komunistinei valdžiai, trūkstant valdymui kompetentingų žmonių, K. Bielinis, kaip vietinės komunistinės valdžios vadovo Juozo Dumšos „senas pažįstamas“ nuo socialdemokratinės veiklos Latvijoje laikų, buvo įtrauktas į trumpai trukusį kasininko darbą „tarybų valdžios“ vykdomajame komitete⁶⁸.

Po to, kai 1919 m. kovo 11 d. sugrįžusi vokiečių kariuomenė išstūmė bolševikus iš Šiaulių, K. Bielinis buvo tarp pagrindinių iniciatorių atnaujinti Šiaulių savivaldybės veiklą, įėjo į Šiaulių apskrities savivaldybės valdybą ir tapo savivaldybės valdybos nariu, atsakingu už finansus⁶⁹. Šiaulių miesto ir apskrities savivaldos institucijose K. Bielinis dirbo iki išrinkimo į Steigiamąjį Seimą.

1919 m. antroje pusėje Šiaulius užėmus bermontininkams, jis įėjo į su pastaraisiais kovojusių partizanų štabą ir buvo jo pirmininkas⁷⁰.

1919 m. K. Bielinis įsitraukė į 1918 m. pab. – 1919 m. pr. idėjinę-politinę ir organizacinę krizę patyrusios LSDP organizaciją

Kipras Bielinis – Lietuvos socialdemokratų veikėjas. 1923. VEPS

atkūrimą, 1919 m. rugsėjo 29 d. LSDP prašyme Vidaus reikalų ministerijai dėl partijos įregistravimo oficialiai, legaliai veiklai Lietuvoje ir 1919 m. spalio 3 d. Vidaus reikalų ministerijos dokumente, liudijančiame LSDP įregistravimą, K. Bielinis buvo nurodytas kaip vienas iš penkių LSDP valdybos [CK ?] narių⁷¹. Kaip vienas iš atsikuriančios LSDP lyderių K. Bielinis atliko svarbų vaidmenį šiai partijai ruošiantis Steigiamojo Seimo rinkimams.

O sąlygos tam buvo gana sudėtingos. Tuo metu praktiškai neturėjusi organizacinės struktūros LSDP iš vienos pusės buvo itin aršiai puolama pogrindyje nelegaliai veikusių, tačiau darbininkų judėjime, pavyzdžiui, profsajungose, tuo metu įtakingesnių komunistų, iš kitos pusės jos veikla buvo visaip varžoma ir trukdoma tuometinės Lietuvos valdžios. Pavyzdžiui, 1919 m. rudenį LSDP neleista organizuoti legalios partijos konferencijos, uždarytas neseniai pradėjęs eiti tuo metu dar neoficialus LSDP laikraštis „Socialdemokratas“.

Su valdžios varžymais ir trukdymais socialdemokratų veiklai susidūrė ir pats K. Bielinis, tuo metu buvęs Šiaulių apskrities valdybos ir Panevėžio rinkiminės apygardos rinkiminės komisijos narys ir kandidatas į Steigiamojo Seimo narius: 1920 m. kovo 13 d. veždamas iš Šiaulių į Panevėžį pagal LSDP rinkimų sąrašą Panevėžio rinkimų apygardoje Radviliškio geležinkelio stotyje buvo sulaikytas⁷². Kadangi, kaip savo atsiminimuose rašo K. Bielinis, tai buvo paskutinė rinkimų sąrašų įteikimo apygardos komisijai diena, jis dėl šio sulaikymo rizikavo pavėluoti pateikti registruoti LSDP rinkimų sąrašą, dėl ko būtų prarasta galimybė LSDP dalyvauti Steigiamojo Seimo rinkimuose minimoje rinkimų apygardoje⁷³. Savo atsiminimuose K. Bielinis tvirtino, kad minėtasis jo sulaikymas nebuvo atsitiktinis ir kad tai buvo, anot jo, „kvalifikuotų politinių kriminalistų sumanymas“⁷⁴.

Vis dėlto vienas iš K. Bielinio suėmimą mačiusių žmonių telefonu skubiai pranešė Šiaulių apskrities valdybos pirmininkui socialdemokratui K. Venclauskiui, šis paskambino į Radviliškio komendantūrą, kur buvo nuvestas sulaikytas K. Bielinis, „energingai“ Šiaulių apskrities valdybos vardu dėl šio sulaikymo užprotestavo ir griežtai pareikalavo K. Bielinį tučtuojau paleisti. Tai netrukus ir buvo padaryta, taigi K. Bielinis spėjo nuvažiuoti į Panevėžį į rinkimų komisijos posėdį ir užregistruoti LSDP sąrašą⁷⁵.

Kalbant apie K. Bielinio kandidatavimą į Steigiamąjį Seimą reikia paminėti, kad jis buvo vienas iš trijų socialdemokratų

veikėjų, kandidatavo į Steigiamąjį Seimą net trijose – Kauno, Panevėžio ir Raseinių – rinkimų apygardose.

1920 m. balandžio 14–16 d. įvykusiuose Steigiamojo Seimo rinkimuose LSDP, už kurią balsavo 87 051 rinkėjas, arba 12,77 proc. visų rinkimuose dalyvavusių rinkėjų, gavo 13 Steigiamojo Seimo narių mandatų⁷⁶. Vienas iš tos 13-kos pagal LSDP sąrašą V Panevėžio rinkimų apygardoje buvo išrinktas K. Bielinis – tuo metu buvęs 36 m. amžiaus, be kokio nors specialaus išsilavinimo. V. Daugirdaitės-Sruogienės knygoje apie Lietuvos Steigiamąjį Seimą jis apibūdintas kaip „visuomenės darbuotojas“, oficialiuose į Steigiamąjį Seimą išrinktų asmenų sąrašuose, skelbtuose „Vyriausybės žiniuose“ ir „Lietuvoje“, pagal profesiją jis nurodytas kaip buhalteris, iki išrinkimo į Steigiamąjį Seimą dirbęs Šiaulių apskrities valdybos nariu, atsakingu už finansus⁷⁷.

Taigi taip galima būtų apibūdinti K. Bielinio gyvenimą ir visuomeninę veiklą iki darbo Steigiamajame Seime, davusio pradžią jau naujam jo visuomeninės-politinės veiklos etapui, kurio aptarimas būtų kito šiam ryškiam XX a. pirmosios pusės Lietuvos visuomenės veikėjui ir politikui skirto straipsnio objektas.

IŠVADOS

1. Žymaus (bene žymiausio) lietuvių knygnešio Jurgio Bielinio sūnus Kipras Bielinis, iš arti matęs, kaip veikia knygnešystės fenomenas, veikiamas tėvo pavyzdžio ir pokalbių su juo, dar būdamas moksleiviu įsitraukė į įvairių slaptų moksleivių būrelių veiklą, suėjęs į kontaktus su žymiais LSDP veikėjais įsiliejo į tuo metu nelegalią Rusijos imperijoje socialdemokratinę veiklą, tapo socialdemokratinį kuopelių ir socialdemokratinės spaudos platinimo organizatoriumi.

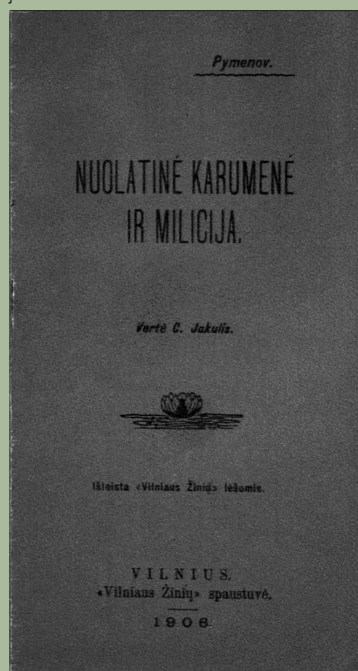
2. Aktyviai dalyvavęs revoliuciniuose 1905 m. įvykiuose Lietuvoje, K. Bielinis, be organizacinės ir spaudos platinimo, įvairiose Lietuvos vietose pasižymėjo kaip viešų kalbų – partinių „pamokslų“ – sakytojas įvairiose Lietuvos vietose LSDP organizuotuose mitinguose ir demonstracijose ir tapo vienu ryškiausių minėtų metų tautinės revoliucijos Lietuvoje veikėjų.

3. 1907 m. suimtas, penkeriems metams įkalintas, po to išstremtas į Sibirą ir iš ten pabėgęs, vėliau apie ketverius metus svetima pavarde gyvenęs ir dirbęs Rusijos rytuose, po 1917 m. Vasario revoliucijos Rusijoje K. Bielinis grįžo į Europinę Rusijos dalį, įsiliejo į čia vykusį lietuvių socialdemokratinį judėjimą, kurio idėjinės evoliucijos veikiamas, skirtingai negu nemaža dalis jo narių, netapo komunistu ir 1918 m. sugrįžęs į Lietuvą įsitraukė į komunistų pakankamai aršiai puolamos LSDP veiklą, o 1919 m. jis tapo vienu iš vadovujančių jos narių, vaidinusių svarbų vaidmenį partijai ruošiantis Steigiamojo Seimo rinkimams.

⁷¹ Iš emigracijoje lietuvių išėivijos spaudoje parašytų K. Bielinii skirtų straipsnių paminėtini jo bendražygių S. Kairio (J. Kaminsko) ir J. Vilkaičio straipsniai. Žr.: Kaminskas J. [Kairys S.] Kipras Bielinis, *Darbas*, 1953, nr. 3, p. 7–10; Vlks J. [Vilkaitis J.] Kiprą Bielinį prisiminus, *Mintis*, 1971, nr. 1, p. 53–68. Iš emigracinių straipsnių dar galima būtų paminėti A. Mingio straipsnį (žr.: Mingis A. Nuostabaus tėvo nepaprastas sūnus. Šviesaus a. a. Kipro Bielinio atminimui, *Sėja*, 1966, nr. 1 (94), p. 37–40). Iš Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo rašiusių autorių paminėtinas K. Bielinio brolio sūnus Jurgis Algirdas Bielinis, parašęs ne vieną savo dėdės gyvenimui ir veiklai skirtą laikraštinį proginio pobūdžio straipsnį. Žr.: Bielinis J. A. Visas gyvenimas – Lietuvai (Visuomenės veikėjo, publicist., Vyr. Lietuvos išlaisvinimo komiteto organizatoriaus K. Bielinio 110-osios metinėms, 1883–1965), *Jonavos balsas*, 1993 10 02, Bielinis J. A. Netapęs caro bizūnu [Apie nepriklausomybės kovų dalyvį, publicistą K. Bielinį, 1883–1965], *Naujienos*, 1993 12 16, ir kt. Dar iš

- Lietuvoje po 1990 03 11 apie K. Bielinį rašytų straipsnių galima išskirti V. Krištaponio straipsnį. Žr.: Krištaponis V. Socialdemokratijos idealisto kelias, *Gairės*, 2008, nr. 11, p. 40–42.
- ² Mitrulevičius G. Bielinis Kipras, *Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 metų) narių biografinis žodynas*. Sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis, Vilnius, 2006, p. 89–92.; Mitrulevičius G. Bielinis Kipras, *Lietuvos Lietuvos Respublikos Seimų I (1922–1923), II (1923–1926), III (1926–1927), IV (1936–1940) narių biografinis žodynas*. Sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis, Vilnius, 2007, p. 210–212.
- ³ Žr.: Mitrulevičius G. Bielinis Kipras, *Socialdemokratai Lietuvos seimuose*, Vilnius, 2006, p. 105–109.
- ⁴ Žr.: Bielinis Kipras, *Lietuviškoji enciklopedija, T.III.*, Kaunas, 1935, p. 922–924; Bielinis Kipras, *Lietuvių enciklopedija, t.II.*, Boston, 1954, p. 496–497; Bielinis Kipras, *Mažoji Lietuviškoji tarybinė enciklopedija, t. 1.*, Vilnius, 1966, p. 225–226; Bielinis Kipras, *Lietuviškoji tarybinė enciklopedija, t. 2.*, Vilnius, 1977, p. 142; Čepas R., Zinkus J. Bielinis Kipras, *Tarybų Lietuvos enciklopedija, t.1.*, Vilnius, 1985, p. 247; Kalasauskienė L. Bielinis Kipras, *Visuotinė lietuvių enciklopedija, t. III.*, Vilnius, 2003, p.172.
- ⁵ Žr.: Vilčinskis J. *Lietuvos socialdemokratija kovoje dėl krašto nepriklausomybės. Istorinė apžvalga*, London, 1985. Taip pat žr.: *Trumpas Steigiamojo Seimo narių biografijos su atvaizdais*, Klaipėda, 1924, p. 8; Pakalka J. Steigiamojo Seimo Lietuvos socialdemokratų (LSDP) frakcija, *Mintis*, London. 1971, p. 68–84; Daugirdaitė-Sruogienė V. *Lietuvos Steigiamasis Seimas*, New York, 1975; Tyla A. *1905 metų revoliucija Lietuvos kaime*, Vilnius, 1968; Butkus S. Tėvo pėdomis: Kipras Bielinis, *Knygnešys, 1864–1904, t.1.*, Vilnius, 1992, p. 61–63; Čepėnas P. *Naujųjų laikų Lietuvos istorija*, Vilnius, 1992, t.1; Astramskas A., Gaiagalaitė A. Lietuvos socialdemokratų partijos opozicija tautininkams, *Lietuvos istorijos metraštis. 1990*, Vilnius, 1992, p. 61–76; Blažytė D. Socialdemokratų frakcija Steigiamajame seime, *Socialinė demokratija Lietuvoje: LSDP ištakos ir raida*, Vilnius, 1996, p. 43, 46; Kašauskienė V. Socialdemokratų opozicija LKDP konstitucinėms nuostatoms Steigiamajame Seime, *Lietuvos Respublikos Konstitucija penkerių metų retrospektyvoje. Konferencijos medžiaga*, Vilnius, 1998, p. 89, 91–92, 95; Kasperavičius A. Steigiamasis Seimas ir jo oratoriai, *Lietuvos istorijos studijos Nr. 12*, 2003, Vilnius, p. 36–46; Blažytė-Baužienė D. II Seimas (1923–1926), *Lietuvos Lietuvos Respublikos Seimų I (1922–1923), II (1923–1926), III (1926–1927), IV (1936–1940) narių biografinis žodynas*. Sud. A. Ragauskas, M. Tamošaitis, Vilnius, 2007, p. 56–118.
- ⁶ Mitrulevičius G. Socialdemokratai Lietuvos Respublikos Seimuose 1920–1927, *Socialdemokratai Lietuvos Respublikos Seimuose*, Vilnius, 2006, p. 63–102; Mitrulevičius G. Lietuvos socialdemokratų politika III Seimo metais, *Gairės*, 2006, nr. 12, p. 28–34; Mitrulevičius G. Socialdemokratai 1922 metų Lietuvos Respublikos Konstitucijos priėmimo procese (1920–1922 m.), *Gairės*, 2007, nr. 7, p. 32–39; nr. 8, p. 26–35; Mitrulevičius G. Socialdemokratų (LSDP) santykis su Lietuvos Respublikos demokratizacijos procesu Steigiamojo Seimo darbo metu 1920–1922 m., *Parlamento studijos: mokslo darbai*, 9, 2010, p. 79–124.
- ⁷ Bielinis K. Žemaičiuose, *Socialdemokratas*, 1927, nr. 26, 27, 28, 29, 30.
- ⁸ Bielinis K. *Dėl ateities. I dalis*, Kaunas, 1927; Bielinis K. *Dėl ateities. II dalis*, Kaunas, 1928.
- ⁹ Bielinis K. 1905 metai. Atsiminimai, *Kultūra*, 1930, nr. 8, p. 395–401, nr. 9, p. 458–465, Nr. 10, p. 507–513, Nr. 11, p. 564–571, Nr. 12, p. 624–630; 193, nr. 1, p. 25–32, nr. 2, p. 90–96, nr. 3, 144–148.
- ¹⁰ Bielinis K. *1905 metai*, Kaunas, 1931.
- ¹¹ Bielinis K. *Dienojant. Spaudos draudimo laikų atsiminimai*, New Yorkas, 1958.
- ¹² Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959.
- ¹³ Bielinis K. *Gana to jungo*, New York, 1971.
- ¹⁴ Ten pat, p. 5.
- ¹⁵ Bielinis K. *Katorga ir trėmimas*, Kaunas, 2012.
- ¹⁶ Taip J.A. Bielinis pasirašė kai kuriuos savo straipsnius, publikuotus LSDS tinklalapyje. Žr.: <http://www.lsd.lt/pages/id.80>.
- ¹⁷ Žr.: Bielinis K. *Dienojant. Spaudos draudimo laikų atsiminimai*, Vilnius, 1992. Toliau čia remsimės šiuo antruoju šio K. Bielinio atsiminimų tomo leidimu.
- ¹⁸ Čia ir toliau pateikiama informacija apie J. Bielinio veiklą paimta iš Merkys V. *Lietuvos valstiečiai ir spauda XIX a pabaigoje – XX a. pradžioje*, Vilnius, 1982, p. 96–106 ir kt.; Merkys V. *Draudžiamosios lietuviškosios spaudos kelias 1864–1904*, Vilnius, 1994, p. 62; Misius K., Kaluškevičius B. *Didysis knygnešys Jurgis Bielinis*, Vilnius, 2006; Merkys V. *Knygnešių laikai. 1864–1904*, Vilnius, 1994; Tyla A. *Garšvių knygnešių draugija*, Vilnius, 1991; Bielinis Jurgis, *Lietuviškoji enciklopedija, t. III*, Kaunas, 1935, p. 920; Bielinis Jurgis, *Lietuvių enciklopedija, t. II.*, Boston, 1954, p. 495–496; Kalasauskienė L. Bielinis Jurgis, *Visuotinė lietuvių enciklopedija, t. III.*, Vilnius, 2003, p.172; *Knygnešys 1864–1904, t. I*, Kaunas, 1926, p. 38–61.
- ¹⁹ Savo gimtąjį kraštą, vaikystę, šeimos gyvenimą K. Bielinis aprašo pirmajame savo emigracijoje išleistame atsiminimų tome. Žr.: Bielinis K. *Dienojant. Spaudos draudimo laikų atsiminimai*, Vilnius, 1992.
- ²⁰ Žr.: Biržiška M. *Lietuvių tautos kelias II tomas*, Los Angeles, 1953, p. 96.
- ²¹ P.R. [Ruseckas P.] Bielinis Jurgis, *Lietuviškoji enciklopedija, t. III*, Kaunas, 1935, p. 920. Taip pat žr.: Bielinis Jurgis, *Lietuvių enciklopedija, t. II*,

Kipro Bielinio į lietuvių kalbą išverstos knygos: „Kaip Sicilijos kaimiečiai kovojo už savo teises“. Plymouth. 1905 ir „Nuolatinė karumenė ir milicija“. Vilnius. 1908

- Boston, 1954, p. 495–496; Bielinis K. *Dienojant. Spaudos draudimo laikų atsiminimai*, Vilnius, 1992, p. 292.
- ²² Ten pat.; Biržiška M. *Lietuvių tautos kelias II tomas*, Los Angeles, 1953, p. 96. Plačiau apie J. Bielinio kelionę į Paryžių žr.: Misius K., Kaluškevičius B. *Didysis knygnešys Jurgis Bielinis*, Vilnius, 2006, p. 56–59.
- ²³ Kalasauskienė L. Bielinis Jurgis, *Visuotinė lietuvių enciklopedija, t. III*, Vilnius, 2003, p. 172.
- ²⁴ Žr.: Bielinis K. *Dienojant. Spaudos draudimo laikų atsiminimai*, Vilnius, 1992, p. 281–282
- ²⁵ Ten pat, p. 283–285.
- ²⁶ Ten pat, p. 79, 103–105, 117–119, 125–136, 142–144, 152, 154 ir kt.
- ²⁷ Ten pat, p. 211–225, 313, 352–365.
- ²⁸ Ten pat, p. 306–307, 309.
- ²⁹ Ten pat, p. 306–307, 311–312, 315–317, 448–450.
- ³⁰ Ten pat, p. 361.
- ³¹ Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959, p. 17–20.
- ³² Ten pat, p. 19–20
- ³³ Ten pat, p. 20.
- ³⁴ Bielinis K. Žemaičiuose, *Socialdemokratas*, 1927, nr. 26, p. 2.
- ³⁵ Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959, p. 21–23.
- ³⁶ Ten pat, p. 23–28.
- ³⁷ Ten pat, p. 28; Bielinis Kipras. *Lietuviškoji enciklopedija, t. III.*, Kaunas, 1935, p. 923; Bielinis Kipras. *Lietuvių enciklopedija, t. II*, Boston, 1954, p. 496.
- ³⁸ Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959, p. 49.
- ³⁹ Ten pat, p. 49–50.
- ⁴⁰ Bielinis Kipras. *Lietuvių enciklopedija, t. II*, Boston, p. 496.
- ⁴¹ Ten pat.; Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959, p. 52–64; Kairys S. *Tau, Lietuva*, Boston, 1964, p. 47.
- ⁴² Kairys S. *Tau, Lietuva*, Boston, 1964, p. 50.
- ⁴³ Čepėnas P. *Naujųjų laikų Lietuvos istorija*, t. 1, Vilnius, 1992, p. 379; Bielinis Kipras. *Lietuviškoji enciklopedija, t. III*, Kaunas, 1935, p. 923; Bielinis Kipras. *Lietuvių enciklopedija, t. II*, Boston, 1954, p. 496.
- ⁴⁴ Kairys S. *Tau, Lietuva*, Boston, 1964, p. 46–51.
- ⁴⁵ Bielinis Kipras. *Lietuviškoji enciklopedija, t. III*, Kaunas, 1935, p. 923; Bielinis Kipras. *Lietuvių enciklopedija, t. II*, Boston, 1954, p. 496.
- ⁴⁶ Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959, p. 99–111.
- ⁴⁷ Ten pat, p. 208 ir kt.
- ⁴⁸ Vilčinskas J. *Lietuvos socialdemokratija kovoje dėl krašto nepriklausomybės. Istorinė apžvalga*, London, 1985, p. 85.
- ⁴⁹ Bielinis Kipras. *Lietuviškoji enciklopedija, t. III*, Kaunas, 1935, p. 923.
- ⁵⁰ Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959, p. 477, 480–491
- ⁵¹ Ten pat, p. 496–514.
- ⁵² Bielinis Kipras, *Lietuvių enciklopedija, t. II*, Boston, 1954, p. 496.
- ⁵³ Bielinis K. *Penktieji metai: revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai*, New York, 1959, p. 514; Bielinis. K. *Katorga ir trėmimas*, Kaunas, 2012, p. 33, 37–43.
- ⁵⁴ Bielinis K. *Katorga ir trėmimas*, Kaunas, 2012, p. 76.
- ⁵⁵ Buvimo kalėjime metus K. Bielinis išsamiai aprašo savo atsiminimų knygoje *Katorga ir trėmimas*.
- ⁵⁶ Ten pat, p. 214–219.
- ⁵⁷ Bielinis K. *Gana to jungo*, New York, 1971, p. 7.
- ⁵⁸ Ten pat.
- ⁵⁹ Ten pat, p. 27, 155–161.
- ⁶⁰ Ten pat, p. 160–166.
- ⁶¹ Ten pat, p. 166–168.
- ⁶² Ten pat, p. 219–228.
- ⁶³ Matulaitis S. *Atsiminimai*, D.1-2. Ketvirtoji redakcija, 1956, VUB.RS.F.1-.F.995.-L.226 (137).
- ⁶⁴ Bielinis K. *Gana to jungo*, New York, 1971, p. 225–228.
- ⁶⁵ Vilčinskas J. *Lietuvos socialdemokratija kovoje dėl krašto nepriklausomybės. Istorinė apžvalga*, London, 1985, p. 114.
- ⁶⁶ Žr.: Dėliai Lietuvos socialdemokratų partijos konferencijos, *Darbo balsas*, 1918 11 19, nr.: 46, p. 1; L.S.D. Partija (1893–1918). Partijos konferencijos (10/XI.-17/XI) nutarimai, *Darbo balsas*, 1918 11 26, nr.: 48, p. 1.; Bielinis K. *Gana to jungo*, New York, 1971, p. 266–273.
- ⁶⁷ Vilčinskas J. *Lietuvos socialdemokratija kovoje dėl krašto nepriklausomybės. Istorinė apžvalga*, London, 1985, p. 340.
- ⁶⁸ Bielinis K. *Gana to jungo*, New York, 1971, p. 308, 310.
- ⁶⁹ Ten pat, p. 352–353; Sireika J. Kazimieras Venclauskis – žymus Lietuvos savivaldybininkas ir politikas, *Kazimieras Venclauskis*, Šiauliai, 2000, p. 46.
- ⁷⁰ Bielinis K. *Gana to jungo*, New York, 1971, p. 420–429, 438–43; Mitrulevičius G. Bielinis Kipras. *Lietuvos Steigiamojo Seimo (1920–1922 m.) narių biografinis žodynas*, p. 90; Čepėnas P. *Naujųjų laikų Lietuvos istorija*, Vilnius, 1992, t. 2, p. 559; Vilčinskas J. *Lietuvos socialdemokratija kovoje dėl krašto nepriklausomybės. Istorinė apžvalga*, London, 1985, p. 120.
- ⁷¹ Žr.: Žinios apie Lietuvos socialdemokratų partiją. LCVA. F. 394. Ap. 1. B. 456. I. 25; Vilčinskas J. *Lietuvos socialdemokratija kovoje dėl krašto nepriklausomybės. Istorinė apžvalga*, London, 1985, p. 117.
- ⁷² Žr.: LCVA.F.923.Ap.1B.94.L.16.; Bielinis K. *Gana to jungo*, New York, 1971, p. 451–452.
- ⁷³ Ten pat, p. 451–452.
- ⁷⁴ Ten pat, p. 452.
- ⁷⁵ Ten pat, p. 451–452; LCVA.F.923.Ap.1B.94.I.16.
- ⁷⁶ Mitrulevičius G. Socialdemokratai Lietuvos Respublikos Seimuose 1920–1927. *Socialdemokratai Lietuvos Respublikos Seimuose*, Vilnius, 2006, p. 65–66.
- ⁷⁷ Duomenys apie į St. Seimą išrinktus socialdemokratus paimti iš išrinktų St. Seimo narių sąrašo, išspausdinto „Vyriausybės žiniuose“ ir „Lietuvoje“. Žr.: *Vyriausybės žinios*, 1920 05 16, nr. 31, p. 2; Steigiamojo Seimo narių sąrašas, *Lietuva*, 1920 05 15, nr. 106, p. 2. Taip pat žr.: Daugirdaitė-Sruogienė V. *Lietuvos Steigiamasis Seimas*, New York, 1975, p. 41, 43, 47.

Gintaras Mitrulevičius

KIPRAS BIELINIS: SOCIAL-POLITICAL ACTIVITIES BEFORE THE ELECTIONS TO THE CONSTITUENT ASSEMBLY (SEIMAS)

Summary

Famous Lithuanian book smuggler Jurgis Bielinis' son Kipras Bielinis still a student got involved into activities of various secret student clubs and became an organizer of social democratic circles and social democratic press distribution.

An active participant in the revolutionary events of 1905 in Lithuania, besides organizational work and press distribution in different regions of Lithuania, Bielinis distinguished himself as a public speaker (of party "sermons") in various places of Lithuania during Lithuanian Social Democratic Party rallies and demonstrations, and became one of the most prominent public figures of the national revolution in Lithuania of the above mentioned year.

Arrested in 1907, jailed for five years and then exiled to Siberia, Bielinis escaped from there, then for about four years lived and worked in Eastern Russia under an assumed name. After the February Revolution in Russia in 1917, Bielinis returned to the European part of Russia and joined the Lithuanian Social Democratic movement, but unlike many of its members did not become a communist and in 1918, having returned to Lithuania, joined the Lithuanian Social Democratic party activities. In 1919, he became one of the party leading members who played an important role in preparation for the elections of the Constituent Assembly (Seimas).

Gintaras Mitrulevičius, lekt.
Mykolo Romerio universitetas
Ateities g. 20, LT-08303, Vilnius

Gauta 2014 03 14
Atiduota spausdinti 2014 05 07